

(«Триптих») [2, с. 35]. Гостроту порушеної проблематики підсилює каскад тропів: «Вишнева хмарка вигнула столицю. / Із пам'яті виймаю блискавицю, яка в сосну влетіла край шосе» [2, с. 35]. Метафори здебільшого ускладнені підтекстом, інакомовленням, що розкривається через декодування містичного і міфопоетичного ракурсів: «Хай би один я програв барвлену битву, / хай би нужда душі прожерла її. / Хто заповів мені вітру ловити, / хай би не повергав вої свої» [2, с. 48–49]. Під пером поета навіть відомі фольклорні образи набувають свіжого, оригінального змісту. Так, смерть друга Юрія Приходька викликає асоціації з поширеним баладно-пісенним сюжетом: «Ну хіба не ця проклята пташка / виклювала твої очі, / в які найчистіше і найглибше / в цьому проклятому місті / проникли мої рядки?» [2, с. 89]. Образ «проклятого міста» актуалізує мотив творчої та світоглядної спорідненості двох поетів-верховинців. Улюбленим прийомом «пізнього» В. Герасим'юка стає анжамбеман: завдяки перенесенню фрази з попереднього рядка у наступний поет досягає незбіжності ритмічної паузи зі смисловою, хоч рядок при цьому втрачає свою інтонаційну викінченість: «На берез, де в траві лев із ягням на прозу / поезію міняють, неживу, / не йду – вже не як струг – як звір, що на загрозу / прикинувся мертвим» [2, с. 98].

У «Сухій різьбі» поет не цурається точних рим, які підкреслюють мелодійний ритм його лірики: «Горнеться бж до руж стружкою дошки, / гне, як на зруб, до губ гілку тонку. / Хай би було забрано в нас потрошки / пташки й листка – по звукові, по ковтку» [2, с. 49]. Майстерне поєднання перехресного римування, внутрішніх рим і звукопису (повторення шиплячих і сонорних звуків) надає поетичному тексту таємничо-містичного звучання. Особлива епічна ритмічність ліричного малюнку досягається епіфоричними повтореннями дієслівних форм: «Голі ці віти хоч би в імлю повити, / голі ці ребра хоч би обвити в млу, / тишу відчуті відпущенням і завити, / лис до вогню притулити – в полиск, в золу» [2, с. 48].

Таким чином, «Суха різьба» засвідчує світоглядно-естетичну еволюцію В. Герасим'юка. У віршах циклу прозирає по-стать зневіреного та втомленого Поета, котрий у нових суспільних умовах останнього помез'я віків усвідомлює безповоротну втрату етнічного «коду» українців, розмивання його під натиском глобалізованого світу. Безславне сучасне осмислюється як закономірний наслідок драматичних поразок у національно-визвольних змаганнях попередніх історичних епох. Кризові явища Постмайданної України автор трактує як критичну масу зла, як наслідок «знебоження» світу. Простежуються зміни і в стилістичному аспекті: візійно-міфологічний підхід у зображенні героїчних сторінок минулого увиразнюється алегорією, гострою іронією, сарказмом, химерним поєднанням деталей верховинського колориту з сучасними реаліями.

Література

1. Василь Герасим'юк: «Не люблю своє покоління...»: [Електронний ресурс] : Інтерв'ю з Оленою Шварговською : Режим доступу // <http://litakcent.com/2009/04/01/vasyl-herasymjuk-ne-ljublu-svoje-pokolinnja/>
2. Герасим'юк В. Папороть : поезії / Василь Герасим'юк ; [післясл., упорядк. і комент. К. Москальця]. – К. : ВЦ «Просвіта», 2006. – 328 с.
3. Дністровий А. Археологія етнічної пам'яті : [Електронний ресурс] / Анатолій Дністровий // Режим доступу : <http://www.poetryclub.com.ua/metsr.php?id=21&type=critiques>.
4. Кьеркергор С. Страх и трепет / Серен Кьеркергор. – М. : Республика, 1993. – 383 с.
5. Стус Д. Поезія. Імперія. Різьба / Дмитро Стус // Київська Русь. – 2011. – № 5. – С. 51–52.
6. Тисячна Т. Діалог Поета й часу / Надія Тисячна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/den-ukrayini/dialog-poeta-y-chasu>.
7. Ясперс К. Духовна ситуація часу / Карл Ясперс // Зарубіжна філософія ХХ ст. – К., 1993. – С. 100–114.

УДК 821.161.2.091»19»: [7.049.1:(477.83-25)

О. Белявцева,

Інститут Івана Франка Національної академії наук України, м. Львів

ІМАГОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ ІНШОГО В УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ ПРО ЛЬВІВ

У пропонованій статті зосереджено увагу на імагологічних особливостях прози західноукраїнських письменників: Миколи Голубця, Богдана Ничанківського, Івана Керницького. Здійснено аналіз візії Іншого у міському тексті Львова 20–30-х років ХХ з огляду на бінарну проєкцію українського та польського бачення.

Ключові слова: літературна імагологія, Інший, рецепція, діалог, простір міста.

В предлагаемой статье внимание сосредоточено на имагологических особенностях прозы западноукраинских писателей: Николая Голубца, Богдана Ничанковского, Ивана Керницкого. Осуществлен анализ понимания Другого в городском тексте Львова 20–30-х годов ХХ с учетом бинарной проекции украинского и польского видения.

Ключевые слова: литературная имагология, Другой, рецепция, диалог, пространство города.

The purpose of the paper is to present imagological specific of the prose by the Western Ukrainian writers M. Holubets, B. Nyzhankivskii and I. Kernytskii. The conflict of identities of Ukrainian and Polish discourse is observed in the cultural identity of the city. Lviv is a heterogeneous space of Austrian, Jewish, Armenian, Greek and other nationalities. This city have several versions of its' past, its' multicultural history. From the literary image of the city the history and fragments of individual experience can be defined, and gave new mode of perception. Text of the Ukrainian Lviv is interpreted as a conflict of own, alien and the other (stranger). In the Western Ukrainian prose written during 20–30s of the XX century and dedicated to Lviv the city suburbs is represented with the bounds between the city and the country side, between the downtown and the provinces, and as the space that combines common features of both. Characteristically, that such type of the space is marked as peculiarly Ukrainian space in the city borders. In the analyzed texts the space of Lviv is shown in oppositions of city and village, external and internal, additional burdens have the images of stranger (in prose by B. Nyzhankivskiy) and the character of the city's subculture – batiar (in the prose by I. Kernytskii). Special attention was paid to the specific of urban identity in conditions of dialogue between cultures and strategies of self-determination of Ukrainians. It's concluded that on the example of Ukrainian literature of 20–30s where Lviv was interpreted as a Ukrainian literary city, the space of city is built on a spatial oppositions and understanding of the urban identity occurs through the interaction with the other people and cultures.

Key words: Imagology in literary, Other, reception, dialogue, space city.

Літературний текст як джерело імагологічних досліджень формує своєрідний погляд на Іншого, а також відображає систему сприйняття та самоусвідомлення Свого. Світ Іншого пізнається у екстраполяції на Свого, що є однією із найскладніших проблем літературної імагології [7, с. 37]. Безпосереднім предметом зацікавлення імагології є літературні

образи (іміджі) інших народів, у співвіднесенні індивідуальної та національної ідентичності розрізняють автообрази та гетерообрази (образ *Іншого*).

Дослідження імагологічного образу *Іншого* в українській літературі про Львів ХХ століття торкається студій над візією *українця/поляка в польському/українському* літературному дискурсі, що було предметом досліджень Г. Грабовича [4, с. 155–181], Д. Наливайка, Р. Голика [2, с. 609–617] Д. Сосновської, О. Гнатюк, О. Яручик, С. Ульяша та ін. Сприйняття *Іншого* в західноукраїнському дискурсі 20–30-х років ХХ століття як фігура діалогічного мислення укладається у схему протиставлень Я – Інший, Я як Інший та Інший як Чужий, що у свою чергу відповідає еволюції від Чужого до Іншого і від Іншого до Близького – через Третього [1]. У рамках статті немає змоги простежити докладний образ *Іншого* в українському дискурсі про Львів початку ХХ століття, тому проаналізуємо основні аспекти імагологічних категорій у прозі Миколи Голубця, Богдана Нижанківського та Івана Керницького.

Запропонований до аналізу роман М. Голубця «Люди і блазні», виданий 1928 року оповідає про долю Богдана Корпана, незаконно народженого сина галицького священика та його служниці. На широкому тлі доби автор зображує життя Львова та його передмість до подій 1918 року, які стають кульмінацією та завершенням роману. Пані Янова, яка виховувала малого Даду (Богдана) і вважала його своїм сином жила на передмісті. «Хата пані Янової тулилася до свого садка на глибокому передмісті старого Львова <...> Вулиця, при якій мешкала пані Янова, вся була забудована партеровими домками, що, оточені садами й огородами, викликали враження більше села, аніж міста.» [3, с. 28] У текстах західноукраїнських письменників міжвоєнного двадцятиліття передмістя стає обов'язковим пейзажем і частково маркує український світ міста. Амбівалентна ситуація буття периферії у складі міста породжує ситуацію, у якій передмістя сприймається як окремий, відмежований від міста простір, і як його частина. Переважання на передмістях українського населення, закладає нову модель міста із поділом на *свої/чужі* території та ідентичності. *Чуже* несе постійну загрозу *своєму*, тому його потрібно оберігати і захищати від зовнішніх впливів. У цьому контексті зрозумілим стає поділ топосів та локусів міста на українські на польські, мається на увазі актуалізація певних місць та реальних адрес в українському дискурсі міста та ігнорування у польському і навпаки.

Автор роману намагається не акцентувати на конфлікті між українцями і поляками, тому образів поляків у тексті практично немає, проте відчутним є протиставлення між двома національностями. Пані Янова у роздумах про тогочасне життя розмірковувала про те, «усі були однаково з діда й прадіда Русини, свята свої твердо обсервували, але й з Поляками жили, хоч, вони не раз сміялися, що в Русинів чорні піднебіння. <...>. А тепер всі поріжнилися – Поляки з Русинами, а Русини поміж собою жеруться. з того теж добра не буде». [3, с. 16]. Описуючи взаємини між представниками різних національностей, автор пише про те, що «відносини між ними були щирі й сердечні – типова ще для тих часів патріархальність застирала різниці стану, національності, а навіть віри» [3, с. 29].

У прозі Б. Нижанківського реалізовується дещо інший сюжет сприйняття міста та спостерігається відмінний образ *Іншого*. У збірці письменника «Вулиця» домінантною ознакою стає структура простору і його поділ на свій/чужий. Автор не обмежується локусами центру та околиць, влітаючи у канву міста локуси середмістя, розширюючи межі номінацій до конкретних топонімів, урбанонімів, мікротопонімів тощо [9, с. 111–113]. Б. Нижанківський змальовує локальний урбаністичний колорит, автор робить чіткий поділ простору на внутрішній (закритий простір дому, кімнати, кав'ярні) та зовнішній (відкритий простір вулиць, площ, хідників), помітним є тяжіння до зображення відкритого простору, який сприймається як знайомий і близький, свій. У цьому вбачається традиційне для української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. сприйняття міста як чужого та ворожого не лише за формою, але й за змістом. Село у прозі Нижанківського трактується як місце народження та розвитку, як природне середовище, комфортне для життя, яке рівночасно піддається рефлексії у протиставленні до міста, реалізується мотив виходу, втечі з села до міста і освоєння міського ландшафту. Такі ідейно-тематичні аспекти простежуються в оповіданнях «Дні Степана Гайди» та «Зустріч». Вихідці із села у просторі міста є *Іншими* і сприймають міський ландшафт як чужий. Персонажі письменника відчують свою непричетність до міста, його інакшість, проте інших варіантів розвитку їхнього життя немає. Степан Гайда «хотів нового. Хотів бачити, хотів чути. Хотів власними руками торкнутися заобрійних коминів і дахів» [8, с. 5], після бійки та проблем із поліцією герої постає на перехресті міста і села, у нього немає страху ні перед містом, ні перед можливим кримінальним покаранням чи помстою колишнім знайомим, але повертатись до села він не хоче. Місто перемагає і герой повертається назад, щоб жити і працювати для себе. Традиційний для кінця ХІХ – початку ХХ ст. сюжет про деморалізацію вихідця із села (роман «Повія» П. Мирного, твори І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка) набуває зовсім інших інтенцій, важливішими стає самоусвідомлення героєм свого Я, його позиція у складних життєвих обставинах, взаємодія з іншими персонажами і орієнтація у соціальній природі міста.

Сюжети оповідань, пов'язаних із мотивом втечі з села чи освоєння міста, будуються на прагненні героя зайняти своє місце, проте межі міста уже окреслені *іншими*, у боротьбі за щоденне існування виникає потреба у завоюванні місця у просторі. Тому також з'являється мотив *чужого* не як просторової домінанти, а як частини архаїчного людського поділу на своїх і чужих, оприявнюється візія *Свого* як *Іншого*. «Самі собі чужі», як окреслила б цю ситуацію Ю. Крістева, мова тут йде про чужинця, «який існує всередині нас, якого ми не помічаємо, від якого відмовляємося і з яким водночас себе ідентифікуємо» [6, с. 248.]. Такі приклади знаходимо в оповіданнях «Дні Степана Гайди», «Зустріч», «Раб божий».

Додатковим смисловим образом соціального простору у Б. Нижанківського є *незнайомий*, який є частиною міського пейзажу і органічно його доповнює, надає колориту. «Міста називають місцями, де зустрічаються незнайомці, де вони залишаються поряд і взаємодіють один з одним упродовж довгого часу, залишаючись незнайомцями» [10, с. 5]. За визначенням З. Баумана, незнайомий цікавий тим, що виконує в групі особливі функції, водночас його дії розглядаються переважно зі сторони, до того ж одним із критеріїв визначення незнайомого полягає у єдності близького і віддаленого. Такі функції у прозі Б. Нижанківського виконують одиничні або збірні персонажі, їхня роль переважно незначна, хоча в ряді творів помітна негативна конотація та інтенція таких героїв («Герорист», «Зустріч»).

Цікавою і плідною видається перспектива аналізу текстів присвячених цьому періоду, але написаних у часовому віддаленні. До прикладу, збірка Івана Керницького «Герой передмістя», видана 1958 у Нью-Йорку. І. Керницький був одним із найпопулярніших письменників Західної України перед Другою світовою війною і майже невідомий тепер. Сюжет згаданої збірки зосереджений довкола передмістя Львова – Богданівки, яке у тексті постає як окремий світ: водночас відокремлений від міста і єдиний з ним. Передмістя маркується як маргінальний, периферійний простір, що закладає амбівалентні характеристики міста як власне міста та села. Натомість досить яскраво простежуються антиномії *польського/українського*. Оповідання збірки одне з небагатьох літературних джерел, що подають описи революційних ідей та змагань українців за національну ідею. Сюжети текстів І. Керницького розгортаються довкола колізій між польською поліцією

в особі пана Когута та пана Макса, «студента прав Львівського університету», а також студентського життя українців у польському університеті. Автор не акцентує на польсько/українських конфліктах, у його текстах із гумором висвітлюються окремі події із життя міста, актуалізується український світ міста і його проблеми у взаємодії з *Іншим*.

Оповідання «Поліційний агент Когут» та «Реванш пана Когута» творять своєрідну діалогію про життя Львова між-воєнного періоду. Перше оповідання стосується «революційної діяльності» пана Макса та Михайла. Детально виписаним образом є постать поліційного агента Базиля Когута, українця за національністю, причетного до діяльності жандармерії УГА 1918 року. Його образ заперечує романтичний тип «детектива-джентельмена», за спостереженнями Михайла «така нікудишня фігура» профанує персонажі Ніка Пінкертона та Шерлока Холмса і на загал виглядає смішною. Когут – це мовби персонаж небуття, його не приймає український Львів і не зовсім серйозно сприймає польський. У другому оповіданні «Реванш пана Когута» постать поліційного агента подається під іншим кутом зору. Він уже не просто поліційний агент, а пан інспектор, який допомагає пану Максусу оминати долю своїх співкамерників, що їх повезли до Берези Картузької, «там, де Бога немає!». Макс частково змінює свою думку про Когута «*тепер бачу, що не всі шпіцілі однаково каналії <...>. Якби вибухла Україна, то такого Базиля Когута я б вже не вів за обидві ноги, а тільки за одну*» [5, с. 526].

Інший цікавий не лише своєю несхожістю на *Свого*, але й постійною взаємодією чи зіставленням. Зацікавлення *Іншим* розпочинається з моменту, коли *Свій* та *Інший* входять до однієї системи координат. У цьому контексті утверджується роль і розуміння *Чужого*, який сприймається як *Незнайомий*, який завжди залишатиметься у сфері невідомості і невизначеності. У зіставленні з *Іншим* формується смисловий простір саморефлексії *Я* і розуміння *Свого*. «Свій – Чужий – Інший» і обумовлюють складність таких феноменів, як персоналізація, спілкування, діалог культур тощо. На прикладі літературних творів, присвячених опису простору Львова вибудовується складна схема самопізнання і розуміння буття у семантичному полі впливу інших культур та народів.

Література:

1. Більченко С. Чужий. Інший. Близній. Філософія діалогу як філософія Третього : монографія / Є. Більченко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2010. – 388 с.
2. Голик Р. Місто і його душа: образ Львова у польській та українській мемуаристиці XIX – початку XX ст. / Роман Голик // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2008. Українсько-польсько-білоруське сусідство: XX ст. – Вип. 17 – С. 609–617.
3. Голубець М. Люде і блзнии: у 2 т. / Микола Голубець. – Львів, 1927. – 334 с.
4. Грабович Г. Мітологізації Львова: відлуння присутности та відсутности / Григорій Грабович // Тексти і маски. – К. : Критика, 2002. – 171 с.
5. Керницький І. Герой передмістя // Король стрільців / Іван Керницький. – Львів : Апріорі, 2012. – 632 с.
6. Крістева Ю. Самі собі чужі / Ю. Крістева. – Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 264 с.
7. Наливайко Д. Компаративістика й історія літератури / Д. Наливайко. – К., 2007. – С. 37.
8. Нижанківський Б. Дні Степана Гайди // «Дванадцятка». Наймолодша львівська літературна богема 30-х років XX століття. Антологія урбаністичної прози / Б. Нижанківський. – Львів : Піраміда, – 2006.- 344 с.
9. Субботина, Т. В. Локус, топос, урбоним, микротопоним: к вопросу о содержании пространственных понятий // Вестник Челябинского государственного университета / Т. В. Субботина. – 2011. – № 24 (239). Филология. Искусствоведение. Вып. 57. – С. 111–113.
10. Vauman Z. City of Fears, City of Hopes / Z. Vauman. – L. : Goldsmiths College, University of London, 2003. – P. 2–39.

УДК 811.134.2'42:821.134.2-1'06(82)

Е. Н. Братель,

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев

ОТРАЖЕНИЕ ЯВЛЕНИЯ ИММИГРАЦИИ В АРГЕНТИНСКОЙ ПОЭЗИИ

У статті розглядаються особливості вербалізації явища імміграції в аргентинській поезії першої половини XX ст. Окрема увага приділяється розгляду специфіки актуалізації в поезії етнокультурних концептів ІММІГРАЦІЯ, КОНВЕНТІЛЬО і ТАНГО, які з'являються в результаті виникнення нових змістів-цінностей в культурі Аргентини початку XX ст.

Ключові слова: аргентинська поезія; імміграція; конвентільо; танго; концепт.

В статье рассматриваются особенности вербализации явления иммиграции в аргентинской поэзии первой половины XX в. Отдельное внимание уделяется рассмотрению специфики актуализации в поэзии этнокультурных концептов ИММИГРАЦИЯ, КОНВЕНТИЛЛО и ТАНГО, которые появляются в результате возникновения новых смыслов-ценностей в культуре Аргентины начала XX в.

Ключевые слова: аргентинская поэзия; иммиграция; конвентилио; танго; концепт.

The article dwells on the verbalization of the immigration phenomenon in the Argentinean poetry of the early XX century. The particular attention is paid to the examination of the specific actualization of the ethno cultural concepts IMMIGRATION, CONVENTILLO and TANGO, which appear as a result of the emergence of new meanings and values in the culture of Argentina.

Unlike many Latin American countries, the majority of the population of Argentina has European ancestors as a result of large numbers of immigrants from Europe who came to the territory of the country mainly in the late XIX – early XX centuries. The intensive immigration processes had a great influence on the formation of the Argentinean national language picture of the world and, consequently, on the development of the poetry in Argentina.

The study shows the peculiarities of the verbalization of the key concepts that are related to the immigration: IMMIGRATION, CONVENTILLO and TANGO. The mentioned concepts are analyzed through the images of the Argentinean poetry. The phenomena of the conventillo and the tango are considered to be the ethno specific products of the Argentinean culture of the early XX century that emerged due to the immigration.

The ethnical transformations, the coexistence of different systems of knowledge, and the changes in the artistic and poetic consciousness provoked the appearance of new concepts and a gradual expansion of the conceptual space of the Argentinean poetry. The cultural and historical shifts and qualitative changes of the worldview of the Argentineans are reflected in the poetic images.

Key words: Argentinean poetry; immigration; conventillo; tango; concept.